

wordt in feite geen toezegging gedaan. Niet gedaan, op synodocratisch standpunt. Want het woord „die overeenkomstig“ hoewel het zijn smokkelwaar onzichtbaar tracht te houden verradert toch, dat men het zoo bedoelt.

We krijgen een bitteren smaak in den mond van een doopsdhandeling, die wel aan allen iets toezegt, maar waarvan ik nooit weet, of de toezegging gemeend is. Ben ik namelijk niet uitverkoren, dan is de toezegging in feite niet gemeend geweest. De woorden der doops-liturgie zijn gepreveld, maar de zaak was er niet. Wie ons nu nog wijs maken wil, dat men op dit standpunt iets heeft aan zijn doop, doet vergeefsche moeite. Het is een pithollen van het verbond. En een uithollen van het formulier, en een uithollen van het (toezeggende) Woord. Het is een ONDERSTELD WOORD GODS, wat we bij den doop krijgen!

Ik verwonder me altijd erover, dat men zich eenzijdig blind staart op de onderstelde wedergeboorte. Hier is alles ondersteld. Een onderstelde toezegging (maar misschien blijkt het een zinloos gepreveld). Een onderstelde doop (maar misschien blijkt het een waterstorting zonder zin). Een onderstelde belofte (maar misschien blijkt het een pla fraud, een vroom bedrog, waarvan Calvijn altijd zoo bang was, dat men zó iets aan God zou durven toeschrijven; hoe kon de man ook weten, dat men ooit in zijn naam zoo iets zou praestieren in gereformeerde kerken, die om zoo'n goddeloos denkproduct haar ambtsdragers zou uithollen, haar voormalige hoogeschool zou vergiftigen, haar theologie zou verbasteren in den grond).

Want dat is IN DEN GROND de kerk bederven: een ondersteld WOORD GODS. Waarom komt men niet per consequentie tot de gedachte, dat er des Zondags een onderstelde preek gehouden wordt? Een domineestoespraak, waarvan ik onderstel, dat God er in sprak? Zijn er uitverkorenen in de kerk, dan is het voor hen een preek geweest; zou ik allemaal hypoerieten in de kerk hebben — 't kan — dan was 't geen preek.

Of nu Van Niftrik zegt: de bijbel WORDT Gods Woord in het „oogenblik“ des welbehagens (als ik er n.l. Hem in „hoor“), of dat een synode, als deze, leert dat de doop pas dan een echte toezegging doet als er verkiezing en wedergeboorte is, maakt het verschil? Zeker. Wel in de kwestie van dat „oogenblik“. Maar NIET in die van het subject, dat gequalificeerd moet zijn, om het woord tot WOORD te maken.

„Snelle afloop als der wateren“, riep prof. Greijdanus uit. Hij deed het niet voor niets. K. S.

KERKELIJK LEVEN

VAN „OORZAKEN EN REDENEN“, II.

8. Maakte een en ander de samenwerking reeds uitermate moeilijk, nog grooter werd ons bezwaar tegen den gang van zaken toen de Commissie welbewust weigerde de dezerzijds begeerde opklaring van de situatie alsmede de vraag, of niet de volgende brochures (reeds aangekondigd) de samenwerking nog meer bemoeilijken zouden tot 'n punt van behandeling te maken. Wij spraken reeds over de missives van Utrecht en Ermelo en memoreerden ook wat reeds in de eerste vergadering over de daarin tot uiting gebrachte wenschen dezerzijds gezegd was. De Commissie wist, dat Prof. Schilder na verschijsning van brochure 4 (inzake Algemeene Genade) zijn positie in de Commissie nog nader wilde overwegen, en dat hij ook aan zijn mede-subcommissielid daarvan bericht gedaan had met afschrift aan den Voorzitter. Zij wist ook, dat in de vergadering der voortgezette Synode daarover mededeeling was gedaan. Ondanks dit alles heeft zij na deze voortgezette Synode beslist, niet te kunnen ingaan op de door ondergeteekenden ingebrachte bezwaren.

Onzerzijds is (kleine redactionele variaties daargelaten) schriftelijk voorgesteld, dat de Commissie zou uitspreken dat de publicatie van geschriften waarin het eene Commissielid een of meer der andere leden op de bekende wijze beschuldigde, den gang der besprekingen ernstig bemoeilijkt, en dat daarom in het belang van den goeden gang van haar werkzaamheden zoodanige publicatie achterwege diende te blijven. De meerderheid evenwel sprak uit dat de Commissie geen andere bevoegdheid had, dan uitvoering te geven aan de opdracht haar door de Synode verleend.

Wij blijven ons nog steeds afvragen of een Synodale Commissie niet bevoegd is uit te spreken dat bepaalde handelingen van haar eigen leden (het betrof immers geen buitenstaanders) haar eigen werk bemoeilijkt. Ons voorstel hield geen enkele veroordeeling in van den inhoud der brochures. Het besluit waarin zelfs deze zachte uitspraak, die alleen nog maar voor de toekomst voorzieningen wilde treffen, geen genade vinden kon betreuren wij dan ook ten zeerste.

9. Intusschen zou zelfs op dit punt het conflict nog niet uitgebroken zijn.

Dit geschiedde eerst door de wijze waarop Prof. Hepp reageerde op het door Prof. Schilder geuite verlangen tot samenspreking.

Tot recht verstand van een en ander zij hier, behalve wat reeds gezegd is, nog meegedeeld, dat in de vergadering der voortgezette Synode van April 1938 ook Prof. Schilder zich bereid heeft verklaard, tegemoet te komen aan een voorslag van den praeses, om van verdere discussies in de Synodale samenkomst af te zien. Prof. Schilder zeide evenwel, zich alleen dan in dien voorslag te kunnen vinden, indien hij ten overstaan der Synode Prof. Hepp de vraag mocht stellen, of deze bereid was tot een samenspreking met degenen die in zijn brochures beschuldigd waren of nog zouden worden. Deze vraag is dan ook toen aan Prof. Hepp gesteld. De verdere gang van zaken der Synode is vermeld in den brief, dien Prof. Schilder dadelijk na de voortgezette Synode richtte tot Prof. Hepp, en die daarom hier wordt opgenomen:

7 April 1937.

Geachte Collega,

U zult zich herinneren, dat ik gister, naar aanleiding van het feit, dat U in een zitting der Synode over onze persoonlijke verhouding sprak, mijnerzijds U de vraag stelde, of U bereid was een samenspreking binnenskamers te hebben met de personen, die in Uw brochure worden bestreden; ik noemde de H. H. Dooyeweerd, Vollenhoven, Janse, De Graaf, Schilder en degenen, die voor bestrijding in Uw volgende brochures in aanmerking zouden komen. Ik verbond daaraan de gedachte, dat U na zulk een samenspreking geheel zelfstandig zoudt kunnen beslissen over de vraag, of U de brochure zoudt voortzetten, ja dan neen; eventueel zou dit de behandeling in de Commissie, U bekend, vergemakkelijken, voor wat het door mij ingediende voorstel betreft. U antwoordde toen, dat er dan wel wat veel personen zouden moeten samenkomen; de voorzitter der Synode achtte een gesprek tusschen U en mij wenschelijk, ik merkte op, daartegen bezwaar te hebben, omdat het den verkeerden indruk zou wekken of versterken, als ware een geding tusschen U en mij aanwezig, terwijl de kwestie veel meer personen raakt dan U en mij. Daarop merkte de voorzitter op, dat we dan eerst samen konden spreken, en dan vervolgens in dat onderhoud van U en mij de vraag konden behandelen, of een gesprek ook met de anderen gewenscht zou worden. U hebt — met mijn instemming — opgemerkt, dat de Synode daarbuiten zou staan, en hebt, bij het uiteengaan der vergadering, mij nog meegedeeld, dat een persoonlijk onderhoud in den eersten tijd niet mogelijk zou zijn, maar later wel zou kunnen worden vastgesteld, voor wat den datum betreft.

De vraag nu, of ik met U persoonlijk spreken zal zonder aanwezigheid der anderen, die door U bestreden worden, kan voor mij vandaag evenmin als gister worden losgemaakt van de kwestie der brochures. Gaarne wil ik met U spreken, zooals ik dat indertijd ook beoogde, toen ik in de eerste commissie-vergadering voorstelde, dat U en ik subcommissie voor de kerkkwestie zouden worden, hetgeen U niet begeerde. Maar ik wil dat persoonlijk onderhoud van ons tweeën niet laten gaan over de vraag, of Uw brochures zullen worden voortgezet. Die brochures als serie raken vele menschen. Wel hebt U ook mij erdoor geraakt, maar voorzover daarmee persoonlijke kwesties gemoeid zijn, kunnen deze beter worden behandeld als ik precies weet, wat U tegen mij zult hebben gepubliceerd. Een persoonlijk onderhoud tusschen U en mij kan geschieden, zoodra ik weet, wat U publiek tegen mij zult hebben ingebracht in deze reeks, en het geheel kan overzien. Natuurlijk is het U bekend, dat ik deze brochure reeks veroordeel, maar als één der gecritiseerden wil ik me niet van de anderen isoleren in een gesprek over de al-of-niet-voortzetting der reeks.

Ik blijf dus bereid tot een samenspreking met de andere gegadigden mee, en eveneens tot een persoonlijk onderhoud. De datum van dit laatste kan echter worden vastgesteld, of na beëindiging der reeks, of op elk ander tijdstip, waarop U eventueel mocht besluiten hebben, de reeks te staken. Zou zulk een besluit komen vóór de aangevraagde vergadering der commissie, dan zou U mij dit verblijden; zoo neen, dan moet ik daarin berusten.

Hoogachtend, Uw dw.

w. g. K. SCHILDER.

Op dezen brief kwam geenerlei antwoord in; later werd als reden voor dit niet antwoorden opgegeven, dat de brief „niet in vragenden vorm was gesteld“!

Hierna kwam op 3 Juni 1938, den Vrijdag voor Pinkster weer een commissievergadering. Nadat de commissie het hierboven onder 8 vermelde besluit genomen had, deelde prof. Schilder in die vergadering mede thans met Prof. Hepp in correspondentie te willen treden, zulks om te bereiken dat de periode van afwachten nu eindelijk zou kunnen worden afgesloten.

Het antwoord van Prof. Hepp luidde, dat in de eerste maand Prof. Hepp wegens bijzondere omstandigheden, samenhangende met een om gezondheidsredenen voorgenomen verblijf buitenshuis, geen brieven kon ontvangen of beantwoorden. Waar 't vertrek van Prof. Hepp op den volgende Dinsdag was bepaald, vroeg Prof. Schilder hem, of dan misschien 'n brief, op dien zelfden Vrijdag door hem geschreven, alsnog zou kunnen worden beantwoord voor of op den eerstkomenden Dinsdag. Ook hierop luidde het antwoord ontkennend; de te treffen voorbereidingen voor de

UIT DE SCHRIFT

GEEN VERZOEK TOT ONTSLAG MEER.

Het is genoeg, neem nu, HEERE, mijne ziel, want ik ben niet beter dan mijne vaderen.

1 Kon. 19: 4b.

Het gebed van Elia in de woestijn — het is als het verzoek van den genaal, die met achterlating van de weinige getrouwen, het slagveld ontvlucht en nu, buiten het bereik zijner vijanden, zijn koning smeekt uit den actieven dienst te worden ontlagen. Daarmee spreekt Elia uit, dat het nu genoeg is. Hij oordeelt, dat nu de uiterste grens bereikt is, zoowel van zijn krachten, als ook van de genadekracht des Heeren ten aanzien van Israël. De knecht neemt zelf den tijdmeter in eigen hand en beslist, dat nu de werktijd ten einde is. Zoo wil Elia van zijn dienst worden ontheven in het oogenblik, dat Izebel het bloed der heiligen drinkt en Gods kerk reddeloos verloren schijnt. Als motief voert hij aan, dat hij niet beter is dan zijne vaderen. Daarmee erkent hij, dat hij de maat der sterfelingen niet te boven gaat. Hij is in zichzelf even onmachtig als alle menschen, al is het, dat hij door genade groote krachten deed. Hij is slechts één onder allen. Daarin heeft Elia gelijk, dat zulk één dezen strijd tegen Satans macht niet tot overwinning kan brengen.

Daartoe moet Hij komen, die Een is boven allen: Die zeggen kan: meer dan Elia is hier. En deze Sterkere zal de bede om te mogen sterven niet opzenden, vóór hij betuigd heeft: het is volbracht. Dan pas kan met recht door Hem gesproken worden: het is genoeg. Vader. Daarom troosten wij ons niet met Elia's vlucht, maar met Christus' volbrachte werk. Zijn werk laat geen bede om ontslag uit den actieven dienst meer toe. Hij doet Zijn volk volharden tot het einde, waarin Hij zal uitspreken: „Nu is het genoeg“.

Dr M. B. van 't VEER †.

periode der afwezigheid werden als oorzaak dezer onmacht aangegeven.

Niet zonder eenige verwondering vernamen ondergeteekenden de reden van Prof. Hepp's onvermogen tot het lezen en beantwoorden van brieven voor het minst in de periode 3 Juni-3 Juli 1938. Deze verwondering werd echter tot verbazing, toen bleek dat in diezelfde periode Prof. Hepp in zijn persarbeid op zeer recente gebeurtenissen reageerde. Althans daárover verheugd, schreef Prof. Schilder aan Prof. Hepp als volgt:

28 Juni 1938.

Geachte Collega,

U zult zich herinneren dat op de voorlaatste vergadering der Commissie inzake meningsverschillen door den voorzitter beloofd is, dat tegen eind April de vergadering zou worden gehouden die over mijn voorstel beslissen zou. Direct is toen gezegd, dat met het oog op de vacantie van één der leden (ik meen van Uzelf) het ook goed zou zijn wanneer de vergadering werd bepaald op uiterlijk begin Mei.

Omdat er echter van het uitschrijven eener vergadering omstreeks dien tijd niets kwam, richtte ik mij tot den voorzitter met de vraag, wanneer de vergadering nu zou komen; en eenigen tijd later werd ze uitgeschreven en gehouden op den Vrijdag voor Pinksteren (3 Juni).

Op dien dag hebt U gezegd, in de eerste maand geen brief te kunnen ontvangen noch te kunnen beantwoorden. Toen ik daarop vroeg of U een brief, door mij denzelfden dag nog te schrijven, zou kunnen beantwoorden voor den volgende Dinsdag (7 Juni), was Uw antwoord ook ontkennend. Thans zie ik in „Credo“ van 24 Juni dat U nota genomen hebt van een artikel van mij uit „De Reformatie“ van 17 Juni j.l. U hebt niet alleen dit stuk gelezen, maar het ook van een onderschrift voorzien, waaruit tot mijn blijdschap blijkt dat U ter plaatse waar U thans vertoeft zoowel tijdig lezen als schrijven kunt.

Dit geeft mij vrijmoedigheid U te vragen, of U een brief van mij thans zoudt kunnen beantwoorden. Hebt U geen gelegenheid voor een uitvoerigen brief dan kan ik ook volstaan met een vraag mijnerzijds in eerste instantie waarop het door U te geven antwoord korter kan zijn dan bovenbedoeld onderschrift in „Credo“. Van Uw antwoord op deze korte vraag zou het dan afhangen, of breedere correspondentie al of niet wenschelijk is; in geval dit zoo zal zijn kan ik daarmede nog wel eenigen tijd wachten. Ik schrijf U dit teneinde ook mijnerzijds de afwikkeling der loopende zaken te bespoedigen.

Het lijkt mij het meest gewenscht, dezen brief te adresseeren volgens de opgave door U zelf gedaan in het nummer van „Credo“ van 17 Juni j.l.

Hoogachtend, Uw dw.

w. g. K. SCHILDER.

Ook op dezen brief volgde geenerlei antwoord.

Daarom a
telegram
Verzoek
brief en
tuul dit

Ook h
Daarom a
opnieuw
brief. In
worde h
.....H
als trouw
stafteerd,
gen en t
laatste d
betreft c
Maandag
afwachte

Nu w
ringen d
bekend,
van Pro
king ha
op heel
van besl
Welnu
in van
woord h
vertro
had zijn
en dit t
Zijn bes
band. D
er in ee
aangedr
Prof. H
maand
beperke
vertrouw
tot eenij
Teneit
Hepp's
antwoor
Prof. S
Hepp, w
direct r
moet, d
Deze tw

Hoog
Op m
antwoor
maken
derden.
het volg
a) I
over 't
orde zij
b) 'k
over ee
c) 'k
wilde a
schrijft
d) M
schrijft
hebben
e) I
verneer
lijken l
schrijft
ook, di
mij te
deeling
mij na
f) O
U zoo
mij oot
tevor
lijke v
g) U
Synod
was, h
zijds -
gespro
noodig
strook
broede
nog de
zoek l
voorsl
evenee
indien
meenir

Op
Juli 1
drukte
een v
brief
vraag
der d
dezen

MEER.

ERE, mijne
ijne vaderen.
kon. 19: 4b.
et is als het
sting van de
cht en nu,
ning smeekt
en. Daarmee
Hij oordeelt,
el van zijn
des Heeren
zelf den tijd-
werktijd ten
en onthoven
der heiligen
schijnt. Als
s dan zijne
aat der ster-
zelf even on-
tje door ge-
hts één on-
lat zulk één
overwinning

en allen;
r. En deze
i niet open-
ht. Dan pas-
den: het is
is niet met
achte werk.
den actieven
rden tot het
het genoeg".
t VEER f.

ak dezer on-

amen onder-
onvermogen
en voor het
deze verwon-
bleek dat in
rsarbeid op
thans daár-
Prof. Hepp

18 Juni 1938.

rlaatste ver-
gverscheiden
n eind April
e over mijn
egd, dat met
len (ik meen
er de ver-
a Mei.

a eener ver-
n, richtte ik
meer de ver-
later werd ze
g voor Pink-
maand geen
n beantwoor-
lef, door mij
nnen beant-
f (7 Juni),
us zie ik in
en hebt van
van 17 Juni
naar het ook
ot mijn blij-
ans vertoeft

zen, of U een
oorden. Hebt
m brief dan
ijnerzijds in
ven antwoord
derschrift in
te vraag zou
ndentie al of
zijn kan ik
ik schrijf U
g der loop-

ezen brief te
elf gedaan in
l.

w dw.

SCHILDER.
el antwoord.

Daarom zond Prof. Schilder d.d. 6 Juli 1938 volgend telegram:

Verzoeken mij spoedigst te antwoorden op laatste brief en telegrafisch te melden of en wanneer eventueel dit antwoord komt.

w. g. SCHILDER.

Ook het verzochte telegrafisch bericht bleef uit. Daarom richtte Prof. Schilder den volgenden dag zich opnieuw tot Prof. Hepp, ditmaal per aangetekenden brief. In verband met den verderen gang van zaken worde hier ook het slot van dezen brief geciteerd.

.....Het blijkt, dat ik terecht mocht aannemen zooals trouwens reeds in mijn vorigen brief werd geconstateerd, dat U in staat is correspondentie te ontvangen en te beantwoorden. Deze brief is dan ook de laatste dien ik U schrijven zal voor wat het verzoek betreft om te antwoorden. Komt dit antwoord vóór Maandagmorgen a.s. niet binnen, dan is de tijd van afwachten voorbij.

Nu was, naar we reeds opmerkten, in de vergaderingen der commissie van den aanvang af ieder lid bekend, dat dit „afwachten” op de nadere bepaling van Prof. Schilder's positie in de commissie betrekking had. Ook Prof. Hepp wist dus, dat zijn reactie op heel deze correspondentie voor die nadere bepaling van beslissende betekenis zou zijn.

Welnu, op dit laatste schrijven kwam een antwoord in van Prof. Hepp. Gaarne zouden wij dit zijn antwoord hier willen opnemen. Het droeg evenwel een vertrouwelijk karakter. De schrijver der brochures had zijn mede-deputaten in het openbaar beschuldigd, en dit t i d e n s de periode van commissarialisatiewerk. Zijn beschuldiging raakte de samenleving in kerkverband. De uitgebrachte kritiek evenzoo. Bovendien was er in een volle Synodevergadering op samenspreking aangedrongen. Niettegenstaande dit alles ontrok Prof. Hepp het antwoord, dat hij eindelijk — drie maanden na de Synode — gaf aan publicatie. Ons beperkende tot het negatieve, deelen wij mede, dat het vertrouwelijke stuk niet bevatte een bereidverklaring tot eenige schriftelijke correspondentie, groot of klein.

Tenelnde het vertrouwelijk karakter van Prof. Hepp's antwoord te ontzien, en toch den weg ter verantwoording aan de kerken open te houden, schreef Prof. Schilder d.d. 8 Juli 1938 twee brieven aan Prof. Hepp, waarvan de eerste op die vertrouwelijke missive direct reageerde, en daarom hier achterwege blijven moet, doch de tweede hier kan worden opgenomen. Deze tweede brief luidde als volgt:

8 Juli 1938.

Hooggeachte Collega,

Op mijn laatste brief ontving ik een vertrouwelijk antwoord Uwerzijds. Ik kan daarvan dus geen gebruik maken in eventueel noodzakelijke mededeelingen aan derden. Ter afsnijding van misverstand merk ik nog het volgende op.

a) Ik verlang geen schriftelijke onderhandeling over 't geheel der zaken, die tusschen U en mij aan de orde zijn. Uit mijn correspondentie weet U beter.

b) 'k Verlang zelfs geen onderhandeling over eenig punt.

c) 'k Heb U slechts gevraagd of U mij schriftelijk wilde antwoorden op een U nog niet eens bekende schriftelijke vraag.

d) Mij dunkt dat een eventuele weigering van schriftelijke beantwoording tusschen ons eerst zin hebben kan, wanneer U weet wat ik U vragen wil.

e) Indien ik voor Dinsdagmorgen a.s. van U niets vernem, leid ik uit de strekking van Uw vertrouwelijke brief en uit Uw zwijgen af, dat U weigert schriftelijk te antwoorden op welke schriftelijke vraag ook, die mijnerzijds rakende Uw polemiek ook tegen mij te stellen zou zijn. U weet uit mondelinge mededeelingen dat ik dan den tijd gekomen zal achten, mij naar een ander adres te wenden.

f) Om alle mogelijke misverstand af te snijden en U zoo ver mogelijk tegemoet te komen verklaar ik mij ook bereid voor een mondeling onderhoud, mits tevoren wordt vastgesteld, dat het niet zonder schriftelijke verklaring op bepaalde punten eindigen zal.

g) Uit het feit dat mijn eerste brief na de laatste Synodale vergadering niet in den vraagvorm gesteld was, hebt U blijkens mondelinge mededeelingen Uwerzijds — we hebben immers wel degelijk mondeling gesproken — afgeleid, dat een antwoord daarop niet noodig was. In 't midden latende of deze houding strookt met den door U nogal eens gestelden eisch van broederlijkheid wil ik, hiernaan gedachtig, thans ook nog dezen brief een vragenden vorm geven. Ik verzoek U derhalve, mij in elk geval op mijn laatste voorslag niet-vertrouwelijk te antwoorden, en daarbij eveneens mij van het tegendeel verzekering te doen indien mijn conclusie, onder e) omschreven, naar Uw meening ten onrechte eventueel zou genomen worden.

Hoogachtend,

w. g. SCHILDER.

Op dezen brief kwam onder dagteekening van 14 Juli 1938 antwoord in. Ondanks Prof. Schilder's uitdrukkelijk verzoek droeg ook dit antwoord wederom een vertrouwelijk karakter. Genoeg zij, dat de brief weder geen antwoord bevatte op de concrete vraag, die gesteld was. Daarom berichtte Prof. Schilder d.d. 15 Juli Prof. Hepp, dat hij op den inhoud van dezen vertrouwelijke brief niet zou ingaan.

Om echter tot het uiterste te gaan, heeft Prof. Schilder zich nog tot een andere instantie gewend. Het zal van de ontwikkeling der dingen afhangen of dienaangaande nog nadere mededeelingen zullen noodig blijken.

Voordat nu van deze instantie het antwoord was ingekomen, kwam de commissie opnieuw in vergadering bijeen d.d. 8 October 1938. Daar stelde de voorzitter aan de orde de behandeling van een concept van Prof. Aalders, nopens een der punten, waarover de Commissie te spreken had. Dit stuk, door Prof. Aalders ontworpen, was ten gevolge van den boven gememoreerden gang van zaken, nimmer in de subcommissie (waarvan Prof. Schilder het tweede lid was) behandeld. Desondanks wilde de voorzitter het aan de orde stellen. Nu strookte dit niet met hetgeen de commissie in haar eerste vergadering omtrent haar werkmethode bepaald had. In de lijn van haar dienaangaande genomen besluit lag immers, dat de concepten, die in plenaire vergadering der commissie aan de orde zouden komen, vrucht moesten zijn van rustige voorbereiding in de respectieve subcommissies. Daarmee strookte, dat in de eerste vergadering na het uitvallen van Prof. Greijdanus in de betrokken subcommissie terecht onmiddellijk een plaatsvervanger werd benoemd. Thans wilde de voorzitter deze gedragslijn verlaten. Uiteraard hadden we tegen dit voornemen ernstig bezwaar. Desondanks werd weer met de stereotype stemmenverhouding van 5 tegen 2 besloten, dit concept in behandeling te nemen.

Enigen tijd na deze vergadering kwam bij Prof. Schilder van de door hem aangeschreven instantie een antwoord binnen, waaruit bleek, dat ook langs dezen weg een samenspreking als door hem verlangd, niet kon worden bereikt. Een allerlaatste poging om met Prof. Hepp contact te krijgen ondernam Prof. Schilder alsnog in een kort artikel, opgenomen in „De Reformatie” d.d. 28 October 1938. Ook daarop reageerde Prof. Hepp op geenerlei wijze.

Vatten we het voorgaande kort samen:

a. Aanvankelijk verklaarde Prof. Hepp ten overstaan van de Commissie om gezondheidsredenen niet in staat te zijn tot correspondentie;

b. Nadat deze grond vervallen was, bleek hij haar niet te willen.

c. Voorts was gebleken, dat ook langs anderen weg het begeerde contact niet te verkrijgen viel.

K. S.

WIE „WOU” NU EIGENLIJK NIET „PRATEN”?

Al enkele jaren loopt men nu het synodocratisch geleide volk te vertellen, dat „Schilder niet wou praten”. Herhaaldelijk betoogden we: a) dat is onwaar; b) al was het waar, wat zegt dat dan nog? Moet men Bergschenhoek buiten het verband plaatsen, ds D. v. Dijk wegsturen, kandidaten weren, omdat de een of ander niet wou praten? Of, omdat men meent, dat de Heere het zoo wil? Of wil men misschien zeggen: we waren door het niet-praten van K. S. onvoldoende voorgelicht? Zoo ja, waarom heeft men dan gezegd: we weten genoeg, genoeg, genoeg, om te zeggen: zoo wil de Heere? En waarom het aanbod van K. S. om zijn argumenten zwart op wit te zetten, niet aangenomen?

We laten dat nu verder loopen. Maar willen onze lezers raden, nu eens met aandacht te lezen het artikel, dat verleden week begon te verschijnen onder den titel: „Van Oorzaken en Redenen”. Ze zullen dan bezwezen vinden, dat de man, die „praten” wilde, toen het nog tijd was, Schilder was, en dat de man, die niet praten wilde, Hepp was. Het paste niet vanwege de krijgsplannen.

Intusschen vleien we ons heelemaal niet met de hoop, dat het geinsinteer nu ophouden zal.

K. S.

„WACHTER, WAT IS ER VAN DEN NACHT”?

Urk is van oude tijden af, in meer dan alleen in aardrijkskundigen zin, een eiland geweest.

In geestelijke betekenissen wordt zijn eilandelijk bestaan nog voortgezet.

Er wordt in de inderdaad interessante historie van dit handjevol aarde melding gemaakt van een schout in de Middeleeuwen, die telkens, wanneer hij vóór zijn woning de vierschaar spande, drie merkwaardige uitspraken deed, die er op neerkwamen, dat het gezag rust in het bestel Gods, dat het geëfend wordt door menschen en dat het steun vindt in de stille erkenning van „de gemeente”.

Was dat niet echt antirevolutionair?

En democratisch tegelijk?

In 1750, in een tijd dus, dat het onderwijs in de z.g. publieke of gemeente- („openbare”) scholen hoe langer hoe meer beheerscht werd door het rationalisme, werd op Urk, onder leiding van Ds Weerman, naar het voorbeeld van de pas opgerichte (bijzondere) diakonie-scholen te Utrecht, een schoolreglement ingevoerd, volgens hetwelk kerkeraad en magistraat hadden te zorgen, dat het onderwijs in de gemeenteschool van Urk zou blijven in de Gereformeerde lijn.

Zoo werd de idee van de Christelijke publieke en hier de eenige school in het volksbewustzijn zoo mogelijk nog dieper ingeheid.

Maar zoo bleef ook tusschen golven van geloofsafval een stille Bijbelsche vroomheid bewaard en werd de Gereformeerde geloofsbeschouwing tot een geestelijk instinct.

Wél volgde na het afloopen van den 50-jarigen trouwen dienst van Ds Weerman, die in 1781 „in het harnas” stierf, en in den revolutietijd en nog daarna met behoud van godsdienstige vormen een tijd, waarin, ook op Urk, schoon minder kras, de nieuwe ideeën hun invloed op het onderwijs deden gelden, maar het denkbeeld: een Christelijke openbare school, bleef in het volksbewustzijn verankerd als een vanzelfsprekend ding en als een voorrecht, zooals alleen Urk genieten kon.

Bij het snel groeien der Afgescheiden gemeente (1836) kwam onder leiding van Ds Nentjes (een Urker van geboorte) tegen die vanzelfsprekendheid wél ernstige twijfel op, maar die twijfel verloor zijn kracht doordat achtereenvolgens vier hoofden der school werden benoemd, die aan een vrije, Christelijke school waren werkzaam geweest en op Urk in de beleving van hun beginsel niet werden gehinderd. Het schooltoezicht deed steeds, alsof het nergens van wist.

Zoo bleef Urk ook op schoolgebied een eiland.

Toch kwam er én bij de voorgangers én bij de gemeente een kentering in het oordeel over dien schijnbaar gezegenden toestand.

Sinds ongeveer 1900 kreeg de Christelijke pers, die stille predikster (maar ook met een ontzaglijk ernstige verantwoordelijkheid!) ruimer toegang tot het eiland, en de in 1912 opgerichte eigen „Urker Courant” liet, met medewerking zelfs van het laatste hoofd der „openbare” school, niet af, telkens weer op het recht en de roeping der ouders te wijzen. Zoo kwam Urk in 1928 voor het merkwaardige feit te staan, dat de openbare school gesloten werd en de vrije, Christelijke school er, onder medewerking van magistraat en kerkeraad, haar intrede deed.

En thans heeft Urk, bij een bevolking van 4500 zielen, twee, straks drie Scholen met den Bijbel.

De uitzonderlijke positie, die Urk langen tijd op onderwijsgebied heeft ingenomen, schijnt in de laatste jaren door de 3000 zielen tellende Gereformeerde kerk te worden begeerd.

Ds Doorenbos, de oudste predikant, stelt zich achter de synode. Ds Dijkster, die zelfs deelnam aan de handoplegging in een vrijgemaakte kerk, staat bekend als „bezwaard”. Hoe de verhouding van de sympathieën in den kerkeraad is, weten we niet, maar allen samen zeggen, elkander te willen verdragen en leggen nadruk op het woord van den Heere Jezus: „Dat zij allen één zijn”.

Dat aan het in dit gebed liggend gebod pas voldaan wordt door een geestelijke eenheid van geloof en liefde, weet men er natuurlijk heel goed, maar bij de verdediging van het aangenomen standpunt legt men (opportunistisch!) toch op dat uiterlijk bij elkander blijven allen nadruk.

Dit blijkt heel duidelijk uit de volgende aanhaling, die het plaatselijk blaadje „Het Urkerland” overnam uit het „Gereformeerd Mededeelingsblad”.

Het gedeelte, waarop het meest de aandacht valt, hebben we gepatiseerd. We doen opmerken, dat het geheele citaat de eigen officiële uitspraak van den kerkeraad weergeeft.

Hier volgt het:

„Vervolgens brengt de kerkeraadscommissie advies uit in verband met 't door een aantal bezwaarde broeders en zusters ingediend bezwaarschrift inzake de kerkelijke moeilijkheden. De commissie stelt voor een samenspreking met de bezwaarde broeders en zusters te houden op Zondag 8 December. Hun zal dan uit de notulen worden voorgelezen, welke brieven door den kerkeraad aan bezwaarden vroeger zijn geschreven, welke besluiten hij heeft genomen en hoe hij getracht heeft op de meerdere vergaderingen in te werken. Daaruit zal duidelijk worden, dat de Kerkeraad altijd 'n bemiddelend standpunt heeft ingenomen, in de overtuiging, dat de huidige verschillen 'n kerkelijk uiteengaanniet wettigen. Dit standpunt heeft onder ons zegenrijk gewerkt. Een ieder, die de eenheid der Christusbelijders naar Gods Woord wil, zal moeten toestemmen, dat deze eenheid niet bereikt zal worden langs den weg van het grooter maken van de scheur, met al de ellende ook plaatselijk daaraan verbonden, maar in den weg van eendracht en gebod.

De kerkeraad besluit het advies van de commissie op te volgen, de bezwaarde broeders en zusters uit te nodigen voor een samenspreking op Zondag 3 Dec., en in dezen geest met hen te spreken”.

Tot zoover het relaas in „Het Urkerland”.

In hetzelfde bericht werd vermeld, dat de samenspreking ook heeft plaatsgehad, maar het resultaat er van werd niet meegedeeld.

Intusschen is het ons nu niet om het resultaat te doen, maar om het eigenaardige, zwevende standpunt, dat hier ingenomen wordt en dat ons doet zeggen, dat